

Temanotat

Etiopia: Forvaltningsstruktur og dokumenter

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både åpne og anonyme kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder.

Informasjonen som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

© Landinfo 2016

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

SUMMARY

Ethiopia is one of two African countries which never have been colonised. The country and its administration is characterized by its own traditions, history, dynasties and empires rather than by external occupation.

The country is characterized by considerable bureaucracy, from the national level to the level of household (*kebele*). The structure of authority is tailored for administering and controlling the people of Ethiopia. It is therefore necessary for Ethiopian citizens to be able to identify themselves, and ID-documents are also required for access to essential services offered by the government. The political administrative structure is well developed and there are different kinds of documents and certificates.

At the same time it is possible to live in Ethiopia without carrying ID-documents.

The government today issues machine-readable passports which are difficult to manipulate technically. More uncertainty, however, is attached to the notoriety of breeder documents.

Like in several other economically poor African countries, tampering and manipulation of personal documentation occurs in Ethiopia. Identity can be purchased, and information manipulated.

SAMMENDRAG

Etiopia er ett av to afrikanske land som ikke har vært koloni. Landet og den politiske administrasjonen er derfor mer preget av egen tradisjon og historie, dynastier og keiserdømmer enn av ekstern okkupasjon.

Et betydelig byråkrati preger Etiopia, fra nasjonalt føderalt nivå til lokalt husholdsnivå (*kebele*-nivå). Myndighetsstrukturen er bygd opp for styring og kontroll av landets befolkning. Det er derfor i sterk grad nødvendig for etiopiske borgere å kunne identifisere seg, men også for å få tilgang på nødvendige servicegoder myndighetene tilbyr. Den politisk administrative strukturen er velutviklet og det eksisterer ulike typer av dokumentasjon og attester.

Samtidig er det mulig for etiopiere å leve uten ID-dokumentasjon.

I dag utstedes det maskinlesbare pass som er teknisk vanskelige å manipulere. Men underlagsdokumentasjonen som kreves for å få utstedt pass, kan være manipulert.

Etiopia opplever – som svært mange andre fattige afrikanske land – at dokumentasjon forfalskes. Identitet kan kjøpes, og opplysninger manipuleres.

INNHold

Innledning	6
1. Historisk bakgrunn	6
1.1 Etiopia – historisk riss.....	6
1.2 Konflikten med Eritrea.....	7
2. Politisk/administrativ struktur	8
2.1 Nasjonalt/føderalt nivå.....	8
2.2 Regionalt nivå (<i>killil</i>).....	9
2.3 Distriktsnivå/lokalt nivå (<i>woreda</i> og <i>kebele</i>).....	9
2.3.1 <i>Woreda</i>	10
2.3.2 <i>Kebele</i>	10
3. Registreringsrutiner og dokumenter	12
3.1 Registrering og utstedelse av attester på nasjonalt og regionalt nivå (<i>killil</i> -nivå).....	13
3.2 Registrering på bydel/kommunenivå (<i>kebele</i> -nivå).....	14
3.2.1 <i>Kebele-registeret (familieregisteret)</i>	14
3.2.2 <i>Flytting og nyetablering</i>	15
3.2.3 <i>Registrering av eritreere</i>	15
3.2.4 <i>Registrering av nomader</i>	16
3.3 Fødselsregistrering og -attest.....	16
3.4 ID-kort.....	17
3.5 Kebele-kort (nasjonalt ID-kort).....	18
3.5.1 <i>Kebele-kort, etnisitet og eritreisk bakgrunn</i>	19
3.5.2 <i>Kebele-kort og flytting</i>	19
3.6 Pass.....	20
3.6.1 <i>Utstedelse og fornyelse av pass</i>	20
3.6.2 <i>Utstedelse av pass ved ambassade</i>	21
3.6.3 <i>Etiopisk utlendingspass for eritreere med oppholdstillatelse i Etiopia</i>	22
3.7 Ekteskap, registrering og vigselsattest.....	22
3.7.1 <i>Sivilt ekteskap</i>	22
3.7.2 <i>Tradisjonelt ekteskap</i>	23
3.7.3 <i>Religiøst ekteskap</i>	23
3.8 Skilsmisse, registrering og skilsmisseattest.....	24
3.9 Registrering av dødsfall og utstedelse av dødsattest.....	24
4. Korrupsjon	25

4.1	Omfang av korrupsjon.....	25
4.2	Manipulering av dokumenter	26
4.2.1	<i>Pass</i>	26
4.2.2	<i>Kebele-kort</i>	27
4.2.3	<i>Attester og verifisering</i>	27
5.	Referanser	28

INNLEDNING

Hierarkisk oppbygging, makt og sterk politisk styring kjennetegner det etiopiske samfunnet. Landet er preget av sin historie med blant annet dynastier, keiserdømmer og marxistisk ideologi. Regjeringspartiet Ethiopian People's Revolutionary Democratic Front (EPRDF)¹ har implementert et politisk system som kjennetegnes av politisk overvåkning og kontroll. Det politiske makthierarkiet er innfløkt og krevende.

Notatet er delt i to. Del 1 gir en innføring i Etiopias historiske bakgrunn og landets politiske og administrative struktur, altså strukturen fra nasjonalt-føderalt nivå til regionalt og distriktsnivå, og videre til husholdsnivå (*kebele*-nivå).² Det gis også et kort historisk henblikk på Etiopias relasjon til Eritrea. Årsaken til dette er at forespørslers til Landinfo gjeldende Etiopia, ofte relaterer seg til eritreere i Etiopia.

Del 2 omhandler registreringsrutiner og dokumenter (reise-, underlags- og ID-dokumenter), samt en beskrivelse av korrupsjon i landet. Notatet beskriver prosessene for identifikasjon og registrering på ulike nivåer i landet.

Temanotatet bygger dels på offentlig tilgjengelig informasjon, i form av trykte publikasjoner/faglitteratur og publikasjoner på internett, allerede eksisterende litteratur fra Landinfos egen dokumentsamling, og dels på møter og intervjuer med kilder i Etiopia og Kenya. Enkelte kilder er anonymisert.

1. HISTORISK BAKGRUNN

1.1 ETIOPIA – HISTORISK RISS

Etiopia, opprinnelig kalt Abyssinia, er Afrikas eldste statsdannelse sør for Sahara. Ved Berlinerkonferansen i 1884-5 ble Afrika "delt" mellom de daværende politiske stormaktene i Europa. Etiopias Keiser Menelik II hindret Italia, som hadde okkupert Eritrea, også å underlegge seg Etiopia (Negash & Tronvoll 2000).

Som ett av to afrikanske land, har Etiopia aldri vært koloni. En kort italiensk okkupasjon (1936-41) ble ikke ansett som folkerettslig kolonisering, da landet var del av Folkeforbundet og ansett som uavhengig stat. Dagens etiopiske stat har sin opprinnelse fra slutten av 1800-tallet.

¹ EPRDF er en allianse av fire politiske partier: Oromo Peoples' Democratic Organization (OPDO), Amhara National Democratic Movement (ANDM), South Ethiopian Peoples' Democratic Movement (SEPDM), som opprinnelig het South Ethiopian Peoples Democratic Front (SEPDF), og Tigrayan Peoples' Liberation Front (TPLF).

² *Kebele* omtales primært i kapittel 3.2 og 3.5. *Kebele* er amharisk og betyr direkte oversatt hushold. Men begrepet *kebele* er flertydig. I tillegg til hushold, kan det være en betegnelse på nabolag eller bydel, og det brukes om by- og kommuneadministrasjonen.

Haile Selassie ble kronet til keiser i november 1930. Året etter fikk landet sin første skrevne grunnlov – som i praksis garanterte keiseren all makt. På 1950 og 1960-tallet fikk landet nye lover som moderniserte Etiopia.

I 1974 overtok en militærkomité (*Derg*) ledet av Mengistu Haile Mariam, makten. Keiseren ble avsatt, og ettpartistaten etablert. I 1977 iverksatte regimet kampanjen ”Rød terror” rettet mot motstandere av revolusjonen. Titusener ble forfulgt og drept. Hundretusener flyktet. Frigjøringsbevegelsene Tigrayan Peoples’ Liberation Front (TPLF), Eritrean Liberation Front (ELF) og Eritrean Peoples’ Liberation Front (EPLF) iverksatte uavhengighetskamper på 70- og 80-tallet. På slutten av 80-tallet ble Ethiopian People’s Revolutionary Democratic Front (EPRDF) etablert.

Sovjetunionens undergang og forsering av kampene fra EPRDF og EPLF, resulterte i Mengistu-regimets fall i 1991. EPRDF tok kontrollen i Etiopia, og har fortsatt makten i landet. Eritrea ble, etter en folkeavstemning, erklært uavhengig fra Etiopia i 1993.

1.2 KONFLIKTEN MED ERITREA

Eritrea ble gradvis underlagt Italia i perioden 1869-1890. Ved en resolusjon ble Eritrea ”skapt” 1. januar 1890. Fram til 1941 etablerte Italia blant annet administrative strukturer, industri og annen infrastruktur i landet.

Annen verdenskrig resulterte i at britene beseiret Italia og etablerte et eritreisk protektorat (1941-1952). I 1952 ble FNs resolusjon av 1950 effektivt, og Eritrea ble underlagt Etiopia. Krig og konflikt mellom landene har eksistert fram til i dag. Resolusjonen ignorerte eritreernes ønske om selvstendighet, men garanterte visse demokratiske rettigheter.

I 1961 startet frigjøringskampen, og Etiopia annekterte Eritrea året etter. Annekteringen var en følge av at Etiopia mente at Eritrea historisk, politisk og etnisk var en naturlig del av Etiopia.

Etiopias opphevelse av føderasjonen var begynnelsen på 30 års eritreisk frigjøringskamp.

Formelt sett fikk Eritrea sin uavhengighet i 1993. 99,8 % av folket stemte ja i en folkeavstemning samme år (University of Pennsylvania, 2010).

Ny krig brøt ut i 1998, blant annet på grunn av uenighet om territorielle grenser. Deportasjoner ble iverksatt. Opp mot 75 000 eritreere, og etiopiere med eritreisk opprinnelse, ble deportert fra Etiopia (Southwick 2009; HRW 2003). Tilsvarende ble 7500 etiopiere bosatt i Eritrea internert og flere tusen deportert. Våpenhvile ble inngått i juli 2000 etterfulgt av en fredsavtale i desember samme år.

Uenighet om grensedeling har eksistert fram til i dag. En 25 km bred sikkerhetssone, etablert på eritreisk side, har vært patruljert av FN-styrker. En ”endelig og bindende” kjennelse (den såkalte *Algiers Agreement* i samarbeid med Permanent Court of Arbitration i Haag) ble godkjent i 2002. Etiopia var ikke tilfreds, men godtok prinsipielt kjennelsen i 2004.

I 2006, 2008, og igjen i 2010 var det fare for krig mellom de to partene (International Crisis Group 2008, 2010).

2. POLITISK/ADMINISTRATIV STRUKTUR

Konstitusjonelt er Etiopia en føderal stat. Styringsstrukturen er hierarkisk og i praksis sterkt sentralisert. Politisk makt er kontrollert og styrt på alle nivåer; fra nasjonalt føderalt nivå – styrt av en utøvende statsminister – og videre ut på regionalt (*killil*), distrikts- (*woreda*) og bydels- og kommunenivå, helt ned til *kebele* eller husholdsnivå (International Crises Group 2009).

Etiopia har over 85 millioner innbyggere, og mer enn 80 ulike etniske grupper. Levemåter og maktstrukturer er mangfoldige. Folk lever som bofaste småbønder, nomadiske kvegeiere, i storbyene eller på landsbygda i utallige landsbyer.

Politisk makt utøves innenfor de ulike strukturene og administrative nivåene som er toppstyrt. Det vil si at makten er sentralisert og lokaladministrasjonen vanskelig kan ta avgjørelser uten enighet med myndighetene, altså EPRDF. Myndighetene har ført og fører en omfattende kontroll med innbyggernes politiske oppfatninger og politiske aktiviteter over hele landet. Dette muliggjøres ved sammenblanding og tette bånd mellom EPRDF, statsapparatet og den lokale forvaltningen (International Crisis Group 2009, s. 15).

Maktutøvelsen foregår imidlertid i en politisk virkelighet som ikke er totalt ensartet, og som kan deles geografisk i hovedstaden Addis Abeba, de rurale områdene, og videre ut i periferien. Hovedstaden, bestående av en utdannet middelklasse og betydelige innslag av utenlandsk tilstedeværelse, åpner for en viss individuell frihet og politisk pluralisme, noe som forklarer byadministrasjonens større ansvarlighet og rom for uenighet. I periferien og de rurale områdene derimot kan folk vanskelig utfordre EPRDFs avgjørelser. Samtidig er myndighetenes kontroll svakest, og tilgangen på servicefunksjoner og sikkerhet redusert, i de mest perifere områdene og regionene (International Crisis Group 2009, s. 15).

2.1 NASJONALT/FØDERALT NIVÅ

Etter Mengistu Haile Miriams fall i 1991 ble det over en fire års periode etablert en overgangsregjering; Transitional Government of Ethiopia (TGE). Overgangsregjeringen ble ledet av EPRDF. Under TGE var de føderale statene underordnet overgangsregjeringen. Ved implementeringen av ny grunnlov i 1995 og opprettelsen av føderasjonen *Federal Democratic Republic of Ethiopia* (FDRE), ble dette endret. Fra da av tilfalt all formell makt – som ikke eksplisitt var gitt landets regjering eller landets regjering og delstatene sammen – delstatene selv (SIDA 2003, s. 15). Til tross for formelle vedtak og retorikk, tas alle viktige politiske avgjørelser sentralt, eller må være sammenfallende med EPRDFs politikk (Young 1996, s. 539; International Crisis Group 2009, s. 15).

Den nye grunnloven bygde på prinsipper om et liberalt demokrati, respekt for menneskerettigheter og politisk frihet (International Crisis Group 2009, s. 4). I praksis derimot har Etiopia vært en ettpartistat. EPRDF har ikke tilrettelagt for reelle flerpartivalg eller vist respekt for menneskerettighetene (International Crisis Group 2009, s. 4-5).

Meles Zenawi var statsminister og leder både av Tigrayan Peoples' Liberation Front (TPLF) og EPRDF fram til sin død i august 2012, da Hailemariam Desalegn tok over som statsminister. Etter skiftet av statsminister kontrollerer fortsatt TPLF mange av

topposisjonene i de ulike ministeriene. Partiets dominans er særlig stor i det militære og i sikkerhetstjenesten (International Crisis Group 2009, s. 16).

Tokammer-parlamentet, som ble etablert i 1994, eksisterer fortsatt. Det består av et *House of Peoples' Representatives* (HPR) med 547 medlemmer direkte valgt for fem år, og et *House of Federation* (HoF) med 108 medlemmer³ (International Crisis Group 2009, s. 4).

Hvert medlem av HPR representerer i gjennomsnittet 100 000 personer. 20 seter er reservert minoriteter. Hver nasjon eller nasjonalitet (det vil si hver etniske minoritetsgruppe), har én representant i HoF (International Crisis Group 2009, s. 4).

2.2 REGIONALT NIVÅ (*KILLIL*)

Etiopia består av ni etnisk baserte regionale stater; Tigray, Afar, Somali, Amhara, Oromo, Benishangul-Gumeuz, SNNPR (Southern Nations, Nationalities, and People's Region), Gambella og Harar, og to føderale bystater; Addis Abeba og Dire Dawa. De fem første regionale statene er det som kalles "single ethnic states", som vil si at de domineres av én etnisk gruppe. De fire siste er "multi-ethnic states", som er stater uten én dominerende gruppe (International Crisis Group 2009, s. 5).

De regionale statene har egne regjeringer og regionale partier, som i praksis domineres av TPLF/EPRDF. EPRDF var i sterk grad involvert i etableringen av de regionale maktstrukturene, inkludert partiene, og regionspartienes ledere har bygd sine karrierer på egen tilknytning til myndighetene (International Crisis Group 2009, s. 16).

Regionene utgjør administrative soner, som igjen består av en rekke distrikter (*woredaer*).

2.3 DISTRIKTSNIVÅ/LOKALT NIVÅ (*WOREDA OG KEBELE*)

Lokalt, på landsbynivå, har to parallelle organisatoriske systemer eksistert siden revolusjonen i 1974. Det ene er lokalt organisert, ofte lokalt styrt, og retter seg mot sosiale og religiøse forhold. Det andre er statlig og politisk styrt, og deles inn i *woreda*, *kebele* og *nus-kebele* (sub-kebele). De to parallelle systemene omtales henholdsvis som "privat" (*yegil*) og "regjeringsstyrt" (*yemengist*) (SIDA 2003, s. 41).

Innenfor *yegil* er ulike foreninger og sammenslutninger etablert på landsbygda av folket selv. De er viktige og avgjørende i forståelsen av interaksjon mellom mennesker. *Senbete* er en religiøs sammenslutning som tar seg av kirkelige forhold. *Idir* er et nettverk som tar seg av begravelser, omsorg og støtte i forbindelse med død. *Equub* er en kreditt- og låneenhet, mens *mahaber* er et sosialt velferdsnettverk. Folket selv velger hvem som til enhver tid skal lede disse foreningene.

I *yegil*, det private systemet, er det tradisjonens normer som gjelder - normer som er bygd opp gjennom generasjoner, og som fortsatt er retningsgivende for levevis og sosial omgang. Her betyr alder, kjønn, religiøs tilhørighet og tradisjonell autoritet mye.

³ HoF består av representanter som opptrer på vegne av Etiopias ulike nasjonaliteter og etniske grupperinger. Kammerets oppgave er å tolke og iverksette konstitusjonen, og ta avgjørelser som har med nasjonal selvbestemmelse og gjøre. Kammeret har ingen lovgivende myndighet.

Imamer, prester og tradisjonelle ledere har særlig stor makt i dette systemet. De kan definere sosial omgang og normer som blant annet kan være med på å legge begrensninger på kvinners opptreden og tilstedeværelse. Prester og diakoner innenfor for eksempel den ortodokse kirken gir instruksjoner og pålegger restriksjoner, og følger med på at disse overholdes.

Alder har stor sosiopolitisk verdi. Et råd av *shimagile* (eldre) brukes aktivt for å løse lokale tvister, for eksempel relatert til jord og beiterettigheter. Det er alltid de gamle mennene som får ordet først i møter. De lyttes til, og deres avgjørelser er vanligvis bygd på konsensus (SIDA 2003, s. 41-46).

2.3.1 Woreda

På distriktsnivå, innenfor det regjeringsstyrte systemet (*yemengist*) er det *woreda* som er den administrative enheten. De styres av distriktets lokale regjering. Hver *woreda* er delt inn i *kebeles*. I gjennomsnitt har hver *woreda* ca. 100 000 innbyggere, men størrelsen kan variere fra ca. 6000 i enkelte spredt bosatte rurale områder opptil ca. 500 000. Hver *woreda* er delt opp i flere *kebeles*. I Addis Abeba var det tidligere for eksempel 28 *woredaer* med fem til åtte *kebeles* i hver (SIDA 2003, s. 42). I 2010 var det 10 *woredaer* og 99 *kebeles* i Addis Abeba (Addis Ababa City Government 2010).

Ifølge en eldre kilde (Library of Congress 1991) var Etiopia tidligere delt inn i ca. 550 *woredaer*. Antallet er senere redusert noe. Det elektroniske oppslagsverket Statoids oppgir antall *woredaer* til 529 (Statoids 2008).

Woredaen ses på som den viktigste administrative enheten innenfor landets regioner. Hver *woreda* har egne politi- og sikkerhetsstyrker, jurister og dommere, og makt til å styre og bestemme *woredaens* økonomiske og sosiale utviklingsplaner.

Politisk styring og makt som utøves på *woreda*- og *kebele*-nivå, har stor betydning for folks dagligliv i Etiopia. I land hvor statlige strukturer er svake, og hvor parti og embetsverk i liten grad er adskilt, vil lokale administrative strukturer ofte i liten grad være partipolitisk nøytrale. Slik er det også i Etiopia, hvor EPRDF sitter sentralt med sine interesser, og styrer på alle nivåer. Lokaladministrasjonen oppleves således vanligvis av folk som en fusjon av både staten og EPRDF (SIDA 2003, s. 41).

De administrative *woreda*- og *kebele*- (*baito*- og *tabia*- på tigrinya) strukturene ble først etablert under Derg-regimet. I tillegg til nevnte skatteinnkreving, var en av hovedoppgavene å implementere en ny landreform i hele landet. Det ble gjort på vegne av landets nye regjering og etter den sosialistiske revolusjonen. Senere ble strukturen omgjort til hva som i dag kalles et *kebele*-system, og utvidet til også å inkludere politiske, administrative og sikkerhetsmessige oppgaver (SIDA 2003, s. 42).

2.3.2 Kebele

En *kebele* (amharisk for hushold) har form av en bydelsadministrasjon i større byer, og kommuneadministrasjonen i mindre byer og på landsbygda. *Kebele*-systemet har siden sin opprinnelse vært meget viktig for den politiske styringen av Etiopia.

Under Derg-regimet var oppgavene todelt: For det første var *kebelene* regjeringens forlengede arm, og skulle sørge for å informere om marxistisk ideologi og gjeldende politikk. I tillegg – og kanskje viktigere – drev de etterretning. Ansatte drev spionasje og overvåkning, og samlet informasjon om mulig kontrarevolusjonære krefter. All nødvendig informasjon ble kanalisert tilbake til myndighetenes etterretningstjeneste. Gjennom dette systemet kontrollerte regimet folket og kunne hindre, eventuelt slå tilbake, all form for politisk opposisjon (SIDA 2003). Da EPRDF kom til makten, fornyet de *kebele*-strukturen og gjorde den til instrument for egen politikk.

Ifølge Dr. Getie Gelaye ved Department of African and Ethiopian Studies, Universitetet i Hamburg, er *kebelene* i sitt daglige virke støttet av kadre – også kalt ”model farmers”, av militser (*tataqi* – revolvermenn på amharisk) og medlemmer av EPRDF (International Crisis Group 2009).

I enkelte regioner som Oromia, Amhara og Tigray revitaliserte og skapte EPRDF *gott-* og *garee*-forordninger, det vil si en oppdeling av *kebelen* i mindre enheter (HRW 2005). *Kebelene* deles dermed inn i sektorer eller soner, som igjen er delt inn i 25 hushold og videre i størrelser på fem hushold eller enheter. Hver enhet ledes av et lojalt partmedlem eller leder/kader, som rapporterer oppover i *kebele*-systemet.

Kebelen og *gott/garee* kan videre deles opp helt ned på tilnærmet mikronivå. Det vil si på *mengistawi budin-* og *lema'at budin-*nivå.

Mengistawi budin er laveste nivå. De består nærmest av ”regjeringsteam”⁴ skapt for å praktisere kontroll når *kebelen* over tid vokste. Under en valgt ledelse er de differensiert i tre avdelinger (squads). Ledelsen er ansvarlig oppover i systemet, det vil si til *kebele-* og *woreda-*nivå (Helland 2004, s. 16-17).

Lema'at budin er enheter bestående av ti til femten hushold som aktivt organiserer arbeid og utviklingsprosjekter. Det var ønskelig å etablere denne type enheter over store deler av bosatte jordbruksområder, men det er særlig Tigray og Amhara som har gjennomført implementeringen (SIDA 2003, s. 41).

Ifølge SIDA (2003, s. 41) ble nevnte statlige organer og strukturer etablert for å sikre implementering av regjeringens politikk og for innkreving av skatter.

Kun *kebelens* leder og nestleder, pluss sekretær, er lønnet. Men også ulønnede får tilgang på goder. I et land med stor arbeidsløshet vil ikke-lønnede medlemmer ha tilgang på goder som for eksempel matrasjoner i forbindelse med nødhjelp, deltagelse ved utprøving av nye jordbruksmetoder, og forhåndsbetalte kurs (International Crisis Group 2009, s. 19).

Kebele-systemet har vært endret eller omarbeidet flere ganger, blant annet i 2001 (SIDA 2003) og etter valget i 2008 (International Crisis Group 2009, s. 18). Ifølge Crisis Group ble antall rådsmedlemmer i de ulike *kebelene* betydelig utvidet etter 2008, fra å ha bestått av maksimum 15 medlemmer til å omfatte mellom 100 og 300 medlemmer – avhengig av størrelsen på regionen. En eldre kilde (SIDA 2003, s. 42) hevder at antall rådsmedlemmer i gjennomsnitt var 30. *Kebelen* bestod av ca. 500 hushold (3500-4000 personer), og hver *kebele* kunne velge 3 medlemmer til *woreda-*

⁴ Et ”regjeringsteam” er det laveste nivået i et sammenhengende administrativt system eller struktur for lokal deltagelse og styring.

rådet. Som *woredaene* var *kebelene* også delt inn i råd, men var det flere enn 5000 tilknyttet en *kebele*, kunne antall rådsmedlemmer kommer opp i 50, hevder SIDA.

Kebelen fordeler tilgang på helsetjenester, innlagt vann, strøm eller jobb i det offentlige. Offentlige tjenester er vanskelig å oppnå uten å fremvise et brev fra *kebelen* som viser at personen har rett til støtte eller arbeid. For å kunne reise i landet og få tilgang til offentlige tjenester, trengs det identifikasjonskort som utstedes av *kebelen* (se punkt 3.5).

Kebelen eier ofte hus, som så leies ut til en eller flere beboere (SIDA 2003). Ifølge seniorforsker Siegfried Pausewang ved Christian Michelsens Institutt er folk helt avhengig av å forholde seg til *kebele*-strukturen (SIDA 2003, s. 42):

The house belongs to the kebele. If I need to repair it, I need to get the approval from the kebele. If I get sick, I have to pass through the kebele to the hospital. If my sons and daughters are looking for a job, they have to get to the kebele first. Unless and otherwise we follow the order of the kebele we have no service.

Kebele-systemet var og er svært viktig, men Pausewangs uttalelse kan i dag virke noe kategorisk. Landinfo kjenner til at for eksempel tilgang på helsetjeneste kan forekomme uten nødvendigvis å gå om *kebele*-systemet.

Kebele-systemet i kombinasjon med etnisk føderalisme har i sterk grad økt vanlige folks "nærhet" til myndighetene. Samtidig har myndighetene økt sin innflytelse, og har "øyne og ører" på alle nivåer. At hus og jord tilhører EPRDF, gjør folk sårbare og avhengige av systemet. Offisielle representanter for *kebelen* utnytter husholdenes avhengighet og bruker makt for å mobilisere bønder for deltagelse i ulike regjeringsprogrammer. Ved å vise til myndighetenes utviklingsprogrammer krever EPRDF at folk "frivillig" bidrar med økonomisk støtte eller arbeidskraft til bygging av infrastruktur eller annet arbeid som myndighetene vil ha utført (Lefort 2007, s. 259). Folk lar seg styre da de frykter ekspropriasjon og styrt omfordeling av nødvendige goder. *Kebelen* har, som hver *woreda*, sine egne fengsler og eget politi. De bruker sin makt og truer med fengsel og straff for overtredelser (International Crisis Group 2009).

3. REGISTRERINGSRUTINER OG DOKUMENTER

På nasjonalt nivå er amharisk landets offisielle og administrative språk, men dette gjelder ikke på regionalt nivå⁵ (tidligere leder av internasjonal organisasjon i Etiopia, e-post 5. april 2013).

Det er trolig liten konsistens i hvilket språk som brukes ved utstedelse av dokumenter. Ifølge Etiopiske kilder utstedes dokumenter i Addis Abeba på amharisk,

⁵ Som nevnt i 2.2 består Etiopia av ni etnisk baserte regionale stater. De ulike regionene står fritt i å bestemme om de vil bruke sitt eget språk som administrasjonsspråk, det vil si språket som dominerer i regionen. Regionene Afar, Somali, Oromiya, Tigray og Harari bruker sine egne språk. Regionene Benishangul-Gumeuz, Amhara, SNNP, Gambella og begge bystatene Addis Abeba og Dire Dawa bruker amharisk.

og at tilsvarende kan gjøres i hele landet. Samtidig hevdes det at de etnisk baserte regionene kan bruke sine språk. Engelsk kan også brukes, hvis bruker eller adressat er internasjonal (tidligere leder av internasjonal organisasjon i Etiopia, e-post 8. april 2013).

Etiopias byråkratiske forvaltning og dokumentutstedelse er primært preget av egen intern historie og tradisjon. Landets geografiske plassering har gjort det til en ”øy” i et kontinent ellers kjennetegnet og preget av kolonialisering.

Norge og deler av den vestlige verden oppleves og oppfattes svært ofte som velfungerende. De har demokratisk valgte regjeringer, og vanligvis solide byråkratier og stater. Nødvendig ID-dokumentasjon er gjennomgående tilgjengelig og notoriteten er stort sett høy. Slik er det ikke i store deler av Afrika..

Ulikhet i historie, kultur og tradisjoner skaper også ulikhet i hvordan et land styres, hvordan forvaltningen fungerer og hvilken kvalitet og tilgjengelighet man kan forvente for ID-dokumentasjon.

Afrika, inkludert Etiopia, har som Norge og resten av verden et omfattende regelverk for offentlig forvaltning. Men det er ikke alltid at forvaltningen i Etiopia har tilstrekkelig kapasitet og ressurser til å følge opp regelverket i praksis.

Det er nødvendig å understreke at det kan være krevende og utfordrende å få eksakt, tydelig og konkret informasjon når det gjelder registrering av personopplysninger, dokumentutstedelse og innhold i dokumenter i Etiopia. Ifølge en diplomatisk kilde i landet er ingenting vedrørende dokumenter og registrering noe det lar seg gjøre å gi eksakte svar på (diplomatisk kilde, e-post 22. juli 2011).

Det vil ikke si at all dokumentasjon og registrering er unøyaktig, mangelfull eller manipulert. En person vil imidlertid kunne oppleve i en konkret henvendelse til dokumentutstedere at de formelle retningslinjene ikke følges. Innholdet av de følgende kapitlene om registrering, ulike dokumenter og korrupsjon er preget av dette.

I Etiopia finnes per i dag ikke et sentralregister tilsvarende det norske folkeregisteret. Registrering i Etiopia av fødsler, ekteskap og død skjer ikke automatisk på nasjonalt nivå, men er omfattende på lokalt nivå (se del 3.2 nedenfor). Å dokumentere nevnte forhold er relativt nytt, og gjøres primært i byene. De første registreringene av personopplysninger skal ha blitt foretatt på 1930-tallet av kretsen rundt keiseren (U.S. Department of State u.å.). Det arbeides imidlertid med å få etablert et elektronisk register for registrering av personopplysninger og lagring av attester.

3.1 REGISTRERING OG UTSTEDELSE AV ATTESTER PÅ NASJONALT OG REGIONALT NIVÅ (KILLIL-NIVÅ)

Addis Ababa Government Acts and Civil Status Document Registration Office registrerer og utsteder offisielle dokumenter (legal documents) for de som bor i Addis Abeba (Ethiopia e-service Portal u.å.). Men også personer med tilhold utenfor hovedstaden, kan få utstedt attester på sine ulike forhold ved dette kontoret (Addis Ababa Government Acts and Civil Status Document Registration Office, møte oktober 2009).

For å få utstedt attester, dvs. legalisert attestene, er kontoret avhengig av at enkeltpersoner fremlegger underlagsdokumentasjon utstedt av *kebelen* hvor vedkommende har opphold⁶ (mer om registrering av personopplysninger og utstedelse av dokumentasjon fra *kebelen* i punkt 3.2).

Det finnes også kontorer på regionalt nivå (*killil*-nivå) hvor borgere kan få utstedt attester.

Vigslere og andre forhold som registreres ved en etiopisk ambassade, blir videreformidlet til Addis Ababa Government Acts and Civil Status Document Registration Office⁷ (, møte oktober 2009).

3.2 REGISTRERING PÅ BYDEL/KOMMUNENIVÅ (*KEBELE*-NIVÅ)

3.2.1 *Kebele*-registeret (familieregisteret)

I prinsippet skal alle innbyggere i Etiopia være registrert som del av sin *kebele*, det vil si i *kebele*-registeret, som også kalles *kebele*-familieregister (D-A-CH 2010).

Ifølge D-A-CH (2010) inneholder registeret opplysninger om:

- Familietilhørighet og navn på alle familiemedlemmer, leder/overhode i familien, eksakt adresse og kontaktinformasjon, kjønn, etnisitet, hvem som er eier av bopel/hus (hvis det leies), slektskap og relasjoner, sivilstatus, ID-nummer, passnummer, fødested, utdanning, yrke og arbeidsgiver.
- Tidligere adresse, eventuelt adresse til ”annen bolig” hvis vedkommende har en sekundær bolig.

Kebele-registeret skal ha oversikt over de som er registrert og som bor innenfor *kebelens* område. En *kebele* vil trolig aldri ha full oversikt over hvem som bor der, da feil opplysninger kan være avgitt, eller enkelte ikke har meldt fra om adresseendring. For etiopiere er det imidlertid vanskelig å ha opphold i landet over tid uten å registrere seg som bosatt i en *kebele*. Det gjelder også som leieboer. Også utleierye av boliger skal rapportere leieforhold til *kebelen*. Enhver er forpliktet til å oppgi hvem som befinner seg i husholdet (Norges ambassade i Kenya, e-post 11. februar 2009).

Alle hus har husnummer, og alle personer registreres på husnummeret (Norges ambassade i Kenya, e-post 11. februar 2009). Også skur i brakkebyer i Addis Abeba er merket med nummer, og alle etiopiere kjenner nummeret på huset der de bor eller leier, hevdet en velinformert kilde Landinfo hadde møte med i Etiopia i 2009.⁸

Det eksisterer enkelte *kebele*-registre, eller arkiver, som også har informasjon om personer som tidligere bodde i *kebelen*. Arkivene kalles vanligvis ”dead files”, og kan inneholde informasjon om personer som for eksempel har flyttet, har forlatt

⁶ Hvorfor det er nødvendig å framlegge allerede eksisterende attester fra *kebelen*, som er offisielle, for å få ”legalisert attestene”, har det ikke vært mulig å få presist svar på fra Landinfos kilder. Det kan være at dette gjøres siden attestene da kan brukes utenfor Etiopia, eventuelt at det kan være nyttig å ha nok en attest for ytterligere dokumentasjon lokalt.

⁷ Addis Ababa Government Acts and Civil Status Document Registration Office har kontakt med alle etiopiske ambassader, og ambassadene fungerer tilsvarende regionale kontorer.

⁸ Landinfo vil bemerke at det framstår som noe kategorisk å hevde at alle kjenner sitt husnummer.

Etiopia, eritreere som kan være deportert, eller personer som er døde. Det kan også forekomme at personer fortsatt står oppført i registrert, men at de i praksis har forlatt *kebele* uten å melde flytting. Vanligvis er informasjonen i disse arkivene organisert etter adresser eller husnummer, og ikke etter nasjonalitet (diplomatisk kilde, e-post 22. juli 2011).

I Addis Abeba er familieregisteret elektronisk lagret. Uten oppføring i *kebele*-registeret har en i Etiopia ikke krav på tjenester fra *kebele* (D-A-CH 2010)⁹.

Personer har rett til, uten anbefalingsbrev, å bli ført inn i *kebele*-registeret. En kan selv melde personopplysninger, opplysninger om sine barn (ved fødsel) eller etter å ha bodd mer enn tre måneder i *kebele*. Med to eller tre vitner kan vedkommende bli ført inn. Det vil si at også gatebarn kan bli ført inn i registeret (D-A-CH 2010).

Kebele-registeret utsteder persondokumenter, som for eksempel fødsels- og vigselsattester (BFM 2010). Underlagsdokumentasjon på basis av personopplysningene som oppbevares i registeret kan for eksempel være påkrevd for å få utstedt et ID-dokument.

Etiopiske myndigheter legger stor vekt på kontroll og oversikt, og registrering på *kebele*-nivå er et administrativt system som fungerer godt for myndighetenes ønske om kontroll.

3.2.2 Flytting og nyetablering

Ved flytting skal en registrere seg som innflytter i den nye *kebele*. Alle kan flytte fra en *kebele* til en annen uten tillatelse (diplomatisk kilde, e-post 16. november 2010).

Det er vanlig at en flytter inn hos venner eller familie, med samtykke fra eier eller leieboere i husholdet. Ved kjøp eller leie av bolig, og registrert som innflyttet i *kebele*, kan en få tilgang på helsetjenester, innlagt vann og strøm (SIDA 2003).

Så lenge den som flytter inn i ny *kebele* ikke lager vanskeligheter, spør representanter for *kebele* vanligvis ikke husholdningen om hvem den nye personen er, opplyser Camilla Bjerkli, forsker ved NTNU (e-post 15. juni 2010).

I Addis Abeba er det grunn til å tro at mange ikke følger formelle retningslinjer når de flytter innenfor byens grenser. Landinfo kjenner til at det innen et hushold kan bo flere slektninger hvor kun én har *kebele*-kort (se punkt 3.5). Det er ikke uvanlig å leie eller bo hos slektninger uten å være registrert. Det vil da være en person i husholdet som er registrert og som sørger for tilgang på ulike nødvendige servicefunksjoner (Camilla Bjerkli, e-post 15. juni 2010).

3.2.3 Registrering av eritreere

Fram til 1998 ble alle, også eritreiske borgere, registrert i *kebele*. Etter 1998 skal det ha skjedd en endring av disse registreringsrutinene. Under et Eurasil-møte¹⁰ i september 2010, ble det hevdet av en representant for en internasjonal organisasjon, at de som etter 1998 anses som eritreere av etiopiske myndigheter, eller har forlatt

⁹ Det er ikke kjent om denne registreringen gjelder på *kebele*-nivå, eller er sentralisert for hele Addis Abeba.

¹⁰ EURASIL var EUs samarbeidsorgan for spørsmål knyttet til behandling av asylsaker til 2011, hvor Norge var tilknyttet. I dag ligger dette ansvaret hos EASO (European Asylum Support Office).

Etiopia, ikke lenger er oppført i *kebele*-registeret. Det ble hevdet at disse nå skal være registrert hos immigrasjonsmyndighetene isteden (representant for internasjonal organisasjon, 24. september 2010).

En diplomatisk kilde i Etiopia har erfaring for at dette ikke nødvendigvis stemmer. Det er mulig at immigrasjonsmyndighetene har et eget arkiv over eritreere, men det lar seg vanskelig bekrefte, hevder kilden. Kilden hevder videre at det er umulig å få opplysninger om dette fra immigrasjonsmyndighetene. De svarer rett og slett ikke på henvendelser (diplomatisk kilde, e-post 22. juli 2011).

3.2.4 Registrering av nomader

I områder bebodd av nomader (afar, somaliere) er registreringen i *kebelen* mindre konsekvent. Det finnes områder i Etiopia hvor *kebele*-strukturen ikke er utbygd (Somali regionen, Borana i Oromo-regionen og deler av Gambella). Årsaken skyldes at områdene er svært avsidesliggende og at det finnes få eller ingen myndighetsorganer. Det er altså ikke primært politiske eller etniske forhold som er årsaken (diplomatisk kilde, e-post 22. august 2006).

Mange nomader føler trolig ikke selv et sterkt behov for å være i besittelse av ID-dokument. De lever ofte relativt isolert fra storsamfunnet, og de identifiserer seg vanligvis ut fra klan tilhørighet. *De facto* er det ofte klanens leder som registrerer eller kjenner til den enkelte nomadens tilhørighet.

I Somali-regionen har formell registrering knapt begynt. I Somali-regionens hovedstad Jijiga er det derimot tilrettelagt for et altomfattende sentralregister som skal gi grunnlag for framtidig registrering (D-A-CH 2010). Landinfo er utover dette ikke kjent med hvor utbredt registrering er blant nomadene.

3.3 FØDSELSREGISTRERING OG -ATTEST

Det eksisterer, som nevnt, ikke et sentralt fødselsregister i Etiopia. Ifølge U.S. Department of State (u.å.) er det heller ingen automatikk i at fødsler registreres. Samtidig eksisterer det retningslinjer for hvordan eventuelt registrering skal skje. Fødselsregistrering skal gjøres, ifølge Civil Code of Ethiopia¹¹, i løpet av 48 timer og foretas av offentlig tjenestemann. Far, mor eller verge til barnet kan melde fra til tjenestemannen om fødselen (Migration Review Tribunal 2009). Fødsel registreres ved *kebelen* (tidligere representant for internasjonal organisasjon i Etiopia, e-post 5. mars 2013).

Skjer fødselen på et sykehus, utsteder sykehuset en fødselsmelding, men dette er ikke en offisiell fødselsattest. De fleste barn fødes uansett ikke på sykehus. Da trengs vanligvis et brev fra *kebelen* som går god for eller dokumenterer barnets identitet (Norges ambassade i Kenya, e-post 6. mars 2009).

Den offisielle fødselsattesten kan også utstedes av *kebelen*, av én av ti ulike bydelskontorer (*sub-city-administration*) i Addis Abeba, eller av Addis Ababa Government Acts and Civil Status Document Registration Office. At en fødselsattest gjøres offisiell, innebærer at ett av de nevnte kontorene "legaliserer" eller stadfester

¹¹ Civil Code of Ethiopia er ikke tilgjengelig på internet, derfor brukes sekundærkilden Migration Review Tribunal 2009.

allerede eksisterende attestasjon eller dokumentasjon mottatt fra kirke, moské, sykehus eller *kebele*. Vanligvis vil fødselsattesten utstedes av *kebelen* der vedkommende barn bor (Norges ambassade i Kenya, e-post 6. mars 2009).

Før *kebelen*, ett av bydelskontorene i Addis Abeba eller Addis Ababa Government Acts and Civil Status Document Registration Office kan stadfeste en fødselsattest, må altså enten attest fra *kebelen* en tilhører, et dokument fra kirken eller moskeen, eller fødselsmelding fra et sykehus, framlegges. Attestene som framlegges blir sjelden underlagt en videre verifisering. Den offisielle fødselsattesten utstedes på amharisk, engelsk eller en kombinasjon av begge språk (U.S. Department of State u.å.).

En offisiell fødselsattest kan også baseres på vitneutsagn fra tre vitner. Addis Ababa Government Acts and Civil Status Document Registration Office vil så utstede en fødselsattest på grunnlag av vitneutsagnet, attesten eller dataene mottatt fra *kebelen*.

U.S. Department of State bekrefter at det for barn under ti år kreves attest fra sykehus, offisielle dokumenter som stadfester opphav, eller en dåpsattest og bekreftelse fra *kebelen*, for å få en offisiell fødselsattest. For barn mellom 11 og 13 år trengs tilsvarende dokumentasjon pluss skolebevis. For personer over 18 år er nevnte dokumentasjon påkrevd, samt et ID-kort (U.S. Department of State u.å.).

Fødselsattesten må, hvis den skal brukes i utlandet, godkjennes av Utenriksdepartementet (Addis Ababa Government Acts and Civil Status Document Registration Office, møte oktober 2009).

Fødselsattestene som utstedes ulike steder i Etiopia, er ikke standardiserte, hvilket innebærer at de ikke nødvendigvis har samme format, farge eller inneholder nøyaktig samme data.

En fødselsattest utstedt i for eksempel Addis Abeba inneholder følgende informasjon:

- Navn
- Kjønn
- Fødselsdato og sted
- Fars og mors navn
- Utstedelsesdato
- Nasjonalitet
- Referansenummer

Tilsvarende dokument fra byen Dire Dawa inneholder ikke fødested eller utstedelsesdato, men har i tillegg husnummer og *kebele* (DISCS u.å.).

Alle offisielle fødselsattester er underskrevet av registrator (*Registration Clerk*) og stemplet.

3.4 ID-KORT¹²

ID-kortet som er mest i bruk i Etiopia er *kebele*-kortet (se punkt 3.5 som omhandler *kebele*-kort), men folk identifiserer seg også med andre typer dokumenter. I tillegg til ID-kort utstedt av etiopiske myndigheter, utsteder også enkelte arbeidsgivere, statlige og ikkestatlige, ID-kort som identifiserer personen med navn, stilling og tilknytning

¹² Det eksisterer ulike ID-kort i Etiopia. I dette notatet vil kun *kebele*-kort (*kebele*-ID) bli videre behandlet

til arbeidsplass. Denne type ID kan brukes i de fleste tilfeller, men ikke ved utstedelse av pass. Da er det kun *kebele*-kort som gjelder (diplomatisk kilde i Etiopia, 14. januar 2011).

I tillegg til *kebele*-kortet, utstedes eksempelvis følgende dokumenter i Etiopia som brukes som legitimasjon:

- ID utstedt av arbeidsgiver. Kortet identifiserer personen med navn, stilling og arbeidsplass, og kan brukes ved de fleste anledninger hvor ID må forevises.
- Skolebevis. Kan brukes som legitimasjon for personer under 18 år (Diplomatisk kilde i Etiopia, e-post 14. januar 2011).
- Sertifikat.
- Permanent Residence ID (gjelder utlendinger bosatt i Etiopia).
- Ethiopian Citizenship Granted ID (gjelder tidligere utlendinger bosatt i Etiopia).
- ID-kort/papir for eritreere bosatt i Etiopia.

ID må ofte framvises ved besøk på offentlige kontorer, statlige institusjoner, hos internasjonale organisasjoner, banker og ved kjøp av flybilletter. Ved undertegnelse av avtaler, som husleiekontrakter, inngåelse av arbeidskontrakter og kjøp av andre tjenester, vil det bli bedt om ID (diplomatisk kilde i Etiopia, e-post 14. januar 2011).

Det er ikke vanlig at ID kreves forevist av politimyndighet på åpen gate. På grensen mot Somalia og Eritrea, det vil si ved ”usikre områder”, kan en derimot bli avkrevd ID. Dette kan skje ved veisperringer betjent av sikkerhetsstyrker eller tollvesenet (diplomatisk kilde i Etiopia, e-post 14. januar 2011).

3.5 KEBELE-KORT (NASJONALT ID-KORT)

Kebele-kortet er et nasjonalt ID-kort. De etiopiske myndighetene er utsteder, og normalt har kortet ubegrenset gyldighet. Kortet er viktig av flere grunner. I tillegg til å si hvem du er og hvor du tilhører, er kortet påkrevd for å få utstedt pass.

Alle tilhørende en *kebele* har vanligvis ID-kort, selv om det ikke er obligatorisk (Norges ambassade i Kenya, e-post 18. september 2008).

Kebele-kortet har følgende opplysninger (Norges ambassade i Kenya, e-post 3. mars 2009):

- Navn på innehaver av kortet
- Fars navn
- Mors navn
- Fødselsdato
- Fødested; region, woreda/sub-city, kebele
- Kjønn
- Etnisk tilhørighet (følger far)

- Nåværende bosted (da kortet ble utstedt); woreda/sub-city, kebele, husnummer
- Innehavers telefonnummer
- Yrke
- Nærmeste pårørende; navn, bosted, telefonnummer
- Dato for utstedelse av kortet
- Navn på vedkommende som utstedte kortet

For en arbeidsløs eller person som ikke har ID-kort utstedt av arbeidsgiver, er *kebele*-kortet viktig. Kortet vil fungere som legitimasjon, og kan gi tilgang på offentlige tjenester.

Generelt kan det virke som om *kebele*-kortet er rimelig og enkelt å skaffe. Sveriges ambassade i Addis Abeba (LIFOS 2008) har gitt følgende informasjon:

Kebele id-korten är mycket lätta att köpa. Ambassaden känner till att det för en tid sedan gick att köpa ett sådan id-kort för 35 SEK. Kortet ifråga var då inte en billig kopia utan en äkta handling som även var registrerad hos Kebele.

3.5.1 **Kebele-kort, etnisitet og eritreisk bakgrunn**

Som nevnt ovenfor, inneholder *kebele*-kortet opplysninger om etnisitet. Redaktøren av Ethiopian Review i Washington DC, Elias Kifle, hevder i en artikkel (Kifle 2007) at:

The old kebele guy happened to know only my mother and therefore adopted her ethnic identity for me. Had he known my father, I would have had a different ethnic identity on my kebele ID card.

Kifles uttalelse viser at nedtegnelse av etnisitet kan være noe tilfeldig.

En annen diplomatisk kilde opplyser at det er mulig å la rubrikken som oppgir etnisitet stå åpen, eventuelt få inn annen informasjon på nevnte punkt (diplomatisk kilde i Etiopia, e-post 14. januar 2011).

Kortet oppgir ikke automatisk om vedkommende har eritreisk bakgrunn eller ikke. Som eritreer kan en ha samme etniske tilhørighet som en etiopier. Om en person har eritreisk opprinnelse, vil *kebelen* kunne gi opplysninger om dette kun hvis vedkommende som har registrert seg eksplisitt har oppgitt sin eritreisk etniske opprinnelse (diplomatisk kilde, e-post 22. juli 2011).

3.5.2 **Kebele-kort og flytting**

Ved flytting fra en *kebele* til en annen, skal gammelt *kebele*-kort innleveres, og nytt anskaffes. Det kreves et såkalt "clearance letter" fra tidligere *kebele*, før nytt kort kan utstedes. Har en noe uoppgjort fra tidligere *kebele* (for eksempel at en ikke har betalt husleie), vil nevnte brev/bekreftelse ikke utstedes. Det vil bli avkrevd en forklaring fra vedkommende før nytt *kebele*-kort eventuelt utstedes. Forklaringen skal understøttes av tre vitner eller nødvendige referanser.

De senere årene har trolig *kebelene* blitt mer byråkratiske og kravene innskjerpet, slik at ytterligere dokumentasjon (fra skole/universitet) ved flytting fra en *kebele* til en annen kan være nødvendig (diplomatisk kilde, e-post 16. november 2010). Men en trenger trolig ikke oppgi årsak til flytting (Bjerkli, e-post 2010).

Det er mulig å innlevere tidligere *kebele*-kort ved flytting til ny *kebele*. Da vil nytt kort vanligvis bli utstedt etter at ny *kebele* har kontaktet *kebelen* som personen tidligere tilhørte. Landinfos kilde antar at det i kontakten mellom gammel og ny *kebele* bekreftes at gammelt *kebele*-kort er innlevert grunnet flytting. Såkalt flyttemelding eksisterer ikke (diplomatisk kilde, e-post 16. november 2010).

3.6 PASS

3.6.1 Utstedelse og fornyelse av pass

Department for Immigration and National Affairs i Addis Abeba er ansvarlig for all passutstedelse i Etiopia. Det er også dette departementet som tar i mot søknader om pass.

Kontoret har et nasjonalt register over pass som er utstedt, og landet innførte for få år siden maskinlesbare pass. Landinfo har tidligere mottatt opplysninger fra Etiopia om at de nye passene var biometriske. Dette stemmer ikke. Passene er maskinlesbare, men har ikke nødvendig chip hvor biometriske data som fingeravtrykk, bilde og signatur er lagret.

Ved søknad om førstegangsutstedelse av pass må søker legitimere seg. Det skjer vanligvis ved bruk av *kebele*-kort (Norges ambassade i Kenya 18. september 2009).

Passet gir ikke informasjon om innehaverens etnisitet (Norges ambassade i Kenya, e-post 3. mars 2009).

Immigrasjonsmyndighetene i Addis Abeba bekrefter at alle etiopiske pass som utstedes i landet, utstedes av hovedkontoret i Addis Abeba. Alle søkere må personlig møte i Addis Abeba. Det var tidligere mulig å få utstedt pass hos de regionale kontorene, men dette er ikke lenger mulig (diplomatisk kilde, e-post 15. januar 2013).

Ved søknad om fornyelse av pass må gammelt pass forevises. Er passet mistet, må vedkommende legitimere seg ved *kebele*-kort eller annen dokumentasjon som stadfester søkers identitet. På grunnlag av fremvist legitimasjon blir det foretatt søk i det nasjonale passregisteret i Addis Abeba for å få bekreftet at vedkommende tidligere har fått utstedt pass.

NISS¹³ konsulteres for å sjekke *kebele*-kortets opplysninger i forbindelse med utstedelse av pass (D-A-CH 2010)

Omslagsfargen på etiopiske pass er rødbrunt og på omslaget er det innskrevet Federal Democratic Republic of Ethiopia. I tillegg har passet et våpenskjold med

¹³ NISS (National Intelligence and Security Service) er Etiopias etterretnings- og sikkerhetstjeneste med ansvar for etterretning, sikkerhet ved landets grensestasjoner, beskyttelse av landets topledelse og antiterrorisme.

underteksten "passport" på engelsk og amharisk. Passet inneholder 32 sider og er gyldig i 5 år.

De gamle passene, som er blå, er gyldige fram til 2015. Ambassaden i Stockholm (telefonsamtale 25. oktober 2011) bekrefter at Etiopia ikke har vært helt konsistente når det gjelder gyldighet/fornyelse av de blå passene. De blå passene har vært fornyet med to, tre, fire eller fem år ifølge ambassaden. I forbindelse med konflikten med Eritrea (på begynnelsen av 90-tallet) bestemte myndighetene at passet skulle fornyes hvert annet år, men grunnet ulike forhold – som ambassaden ikke nærmere presiserte – kan de etiopiske blå passene fornyes i opptil fem år. Disse passene skal imidlertid være helt utfaset i 2015 og ikke kunne forlenges lengre enn til da, ut fra opplysningene gitt av Etiopias ambassade i Stockholm.

3.6.2 Utstedelse av pass ved ambassade

Det er ikke obligatorisk oppmøte ved søknad om og henting av pass ved etiopiske ambassader. Ved telefonisk kontakt med Etiopias ambassade i Sverige (20. november 2012) vises det til skriftlige retningslinjer (Etiopias ambassade i Sverige u.å.). (Se også respons Landinfo 2012 om forhold knyttet til passutstedelse fra Etiopias ambassade i Sverige).

Ved søknad om nytt pass ved en etiopisk ambassade må dokumenter som bekrefter søkers nasjonalitet forevises. Det kan være:

- Tidligere/utgått pass
- Fødselsattest
- Førerkort
- *Kebele*-ID eller andre dokumenter

Dåpsattest, vigselsattest, dokumentasjon for avlagte eksamener, etc. kan kun brukes som tilleggsdokumentasjon.

All nødvendig dokumentasjon som her er nevnt, utenom pass, må verifiseres av det etiopiske utenriksdepartementet. Ambassaden godtar ikke dokumentasjon som ikke er verifisert.

Tidligere kunne tre vitner og tilgang på dokumentasjon brukes ved søknad om pass. Bruk av vitner er ikke lenger godtatt (Etiopias ambassaden i Sverige, u.å.).

Har vedkommende mistet passet, eller ikke tidligere hatt pass, må han eller hun identifisere seg. På bakgrunn av oppgitte personopplysninger sender ambassaden en forespørsel til det nasjonale passregisteret i Addis Abeba for å verifisere og bekrefte søkerens identitet, eventuelt tidligere pass (Norges ambassade i Kenya, e-post 18. september 2008).

I e-post fra IOM (2011) opplyses det at ambassaden i Stockholm utsteder midlertidig reisedokument for etiopiere i Norge. Dette gjelder for etiopiere som ikke har gyldige reisedokumenter, og er kun til bruk for retur til Etiopia.

Gebynet for å få utstedt pass kan variere. Kostnader for pass innhentet i London er 30 pund, og i Washington 50 amerikanske dollar.

3.6.3 Etiopisk utlendingspass for eritreere med oppholdstillatelse i Etiopia

I 2004 åpnet Etiopia for utstedelse av utlendingspass til eritreere med oppholdstillatelse i Etiopia (Directive 2004). Til tross for at mange eritreere ikke ønsker etiopisk statsborgerskap, har de søkt om og fått etiopisk utlendingspass (Landinfo 2009, s. 12).

Utlendingspasset er imidlertid ikke anerkjent i Schengen, og kan følgelig ikke benyttes for reiser til eller innenfor Schengen-området. Ifølge flere velinformerte kilder Landinfo møtte under tjenestereise i oktober 2009, vil eritreere i Etiopia ikke kunne anvende eritreiske pass som reisedokument ved utreise fra Etiopia. Det vil kunne føre til reaksjoner fra etiopiske myndigheter, blant annet fengsling for kortere perioder.

3.7 EKTESKAP, REGISTRERING OG VIGSELSATTEST

Det eksisterer tre typer ekteskap i Etiopia. Det sivile, det tradisjonelle, og det religiøse (kristne eller muslimske). Alle tre typer ekteskap er gyldige, selv om ikke alle er registrert av *kebelen*. Det er ikke uvanlig at ekteskapet først registreres formelt i forbindelse med at det er behov for en attest.

For formelt å få utstedt en vigselstest trengs et dokument utstedt av kirken eller moskeen, i tillegg til et dokument fra *kebelen* som stadfester hendelsen, og en bekreftelse fra tre vitner. Attestene som framlegges er sjelden underlagt en videre verifisering. Attestene utstedes på amharisk, engelsk eller en kombinasjon av begge språk (U.S. Department of State u.å.).

Det er ikke påkrevet med en formalisering eller registrering av ekteskapet for at det skal være juridisk gyldig. Ekteskapsinngåelse reguleres av sivile, religiøse, og sedvanemessige bestemmelser (Landinfo 2011).

Flertallet av ekteskapene i Etiopia er tradisjonelle eller religiøse ekteskap (UN 2004).

Til tross for at landets føderale og regionale familielover krever 18-årsgrense for vigsel, er det mange ekteskap som gjennomføres før fylte 18 år. Da vil det vanligvis være et tradisjonelt eller religiøst ekteskap som inngås (Addis Ababa Government Acts and Civil Status Document Registration Office, møte oktober 2009).

3.7.1 Sivilt ekteskap

Et sivilt ekteskap er gyldig fra inngåelsen, og blir registrert av *kebelen* på stedet der ekteskapet inngås.

Ved inngåelsen må begge parter møte personlig. Det er ikke tillatt å sende stedfortredere. Partene må ha med attester fra *kebelen* som viser at de ikke allerede er gift. I tillegg må de ha med ID-kort, for eksempel *kebele*-kort eller pass, og to vitner hver. Begge parter, sammen med de fire vitnene og en representant fra *kebelen*, må skrive under papirene. *Kebelen* har egne lokaliteter hvor en kan forevige ekteskapet ved fotografering (Addis Ababa Government Acts and Civil Status Document Registration Office, møte oktober 2009).

Ifølge den føderale familieloven, som nå gjelder hele Etiopia, men som tidligere kun gjaldt byregionene Addis Abeba og Dire Dawa,¹⁴ kreves det at partene er over 18 år før sivilt ekteskap inngås (Landinfo 2011). Det er imidlertid gjort unntak for personer ned til 16 år. Er en av partene under 18 år, og det skal inngås et sivilt ekteskap, må det framlegges en anbefaling fra det etiopiske justisdepartementet. Siden 2000 skal ingen ekteskap inngått før fylte 18 år ha blitt registrert av *kebelen* uten at anbefaling har foreligget fra departementet (Addis Ababa Government Acts and Civil Status Document Registration Office, møte oktober 2009).

3.7.2 Tradisjonelt ekteskap

Et tradisjonelt ekteskap er legalt fra inngåelsen og kan inngås uten at offisielle representanter er tilstede. Ekteskapet registreres av *kebelen*, der det finnes et eget registreringskontor (Civil Registration Office) for dette.

Det kreves vitner for å få registrert ekteskapet. Dersom partene ønsker å registrere ekteskapet i Addis Abeba, må de møte personlig. De må ha med dokumentasjon fra *kebelen* samt et anbefalingsbrev fra samme sted som går god for at personene er gift (Addis Ababa Government Acts and Civil Status Document Registration Office, møte oktober 2009).

3.7.3 Religiøst ekteskap

Et religiøst inngått ekteskap er gyldig når ekteskapet skjer i henhold til religiøs tradisjon; kristen eller muslimsk. De fleste ekteskap i Etiopia skjer i henhold til religiøse regler (U.S. Department of State u.å.).

Religiøse ekteskap er gyldige fra inngåelsen, og eventuell sivil registrering av ekteskapet vil skje i etterkant av selve inngåelsen. Begge parter møter da personlig, og må framvise *kebele*-kort eller pass, samt en vigselmelding, altså dokumentasjon som viser at ekteskapet er inngått. Dokumentasjonen utstedes av presten eller imamen som har viet paret.

Også kirken og moskeen skal forholde seg til landets lover for ekteskapsinngåelse, men det gjøres enkelte unntak, som blant annet for å sikre kvinner ved mulig graviditet (Addis Ababa Government Acts and Civil Status Document Registration Office, møte oktober 2009).

Det forekommer interreligiøse ekteskap, altså ekteskap mellom personer med ulik religiøs tilhørighet. I områder med høy hyppighet både av kristne og muslimer, er denne type ekteskap ikke uvanlig. Antallet interreligiøse ekteskap er imidlertid beskjedent i områder eller regioner hvor en religion er dominerende. Somali- og Afar regionen, hvor befolkningen primært er muslimer, er eksempler på slike områder (Landinfo 2011).

¹⁴ Inntil nylig gjaldt den reviderte familieloven kun i byene Addis Abeba og Dire Dawa. Andre regioner, som Amhara, Oromo, Tigray, Sør og Benishangul Gumuz, styrte etter den sivile loven fra 1960. Aldersgrensen ved inngåelse av ekteskap skal i henhold til den reviderte føderale familieloven fra 2000 være 18 år for både kvinner og menn. I henhold til den eldre sivile loven fra 1960, som anvendes i regionene, må kvinnen være 15 år, mens mannen skal være 18 år.

3.8 SKILSMISSE, REGISTRERING OG SKILSMISSEATTEST

Lovverket rundt skilsmisse er det samme enten en er gift sivilt, tradisjonelt eller religiøst. Skilsmisse søkes via retten (tidligere leder av internasjonal organisasjon i Etiopia, e-post 5. april 2013). Skilsmisseprosedyren er imidlertid ofte flettet sammen med religiøse tradisjoner når ekteskapet oppheves (Emory University School of Law u.å.; U.S. Department of State u.å.).

I Etiopia ender 45 % av alle inngåtte ekteskap med skilsmisse eller separasjon i løpet av de første 30 årene. To tredjedeler av dem som skiller seg, gjør det i løpet av de første fem årene av ekteskapet (Tilson & Larsen 2000).

Årsakene til skilsmisene er blant annet:

- Tidlig inngåtte ekteskap
- At kvinnen ikke er fruktbar (Tilson & Larsen 2000)
- Vold i ekteskapet og manglende økonomisk underhold (Zenaye Tadesse, møte 2009).

I forrige kapittel så vi at man i Etiopia kan inngå ekteskap på grunnlag av tre ulike regelverk, nemlig sivilt/borgerlig, religiøst eller tradisjonelt. Men når det gjelder skilsmisse, kan det bare gjennomføres etter et nasjonalt, sekulært regelverk, selv om det finnes regler for skilsmisse innen det regelverket som var rammen for inngåelse av ekteskapet.

Etiopia vedtok i 2000 en egen føderal familielov (Revised Family Code 2000) som blant annet regulerer skilsmisser. Ifølge loven kan skilsmisser formelt foregå på to måter; enten ved gjensidig enighet og stadfestet av retten, eller uten gjensidig enighet. Ingen skal ifølge loven kunne straffes for å ønske eller ha tatt initiativ til skilsmisse (Revised Family Code 2000, artikkel 76).

En formell skilsmisse er en lang prosess, og det foregår en omfattende privat forlikprosess i forkant av skilsmissen. Hver part skal oppnevne en dommer eller voldgiftsmann (arbiter) som domstolen godkjenner. Det framforhandles, ved hjelp av partenes dommere, en enighet som presenteres domstolen som så tar den endelige avgjørelsen. Loven bestemmer blant annet at eiendom eller formue eid før ekteskapsinngåelse, tilfaller ektefellen som før ekteskapet var eier. Vanligvis betrakter ikke retten at vold i ekteskapet berettiger skilsmisse (U.S. Department of State 2010).

Etter rettens kjennelse blir en kopi av dommen signert av alle involverte parter. Denne kan presenteres for *kebelen*, som deretter kan utstede en skilsmisseattest. Attesten utstedes, til forskjell fra fødsels- og vigselsattest, kun på amharisk (U.S. Department of State u.å.).

Mange ektepar som går fra hverandre, bruker ikke rettsapparatet i forbindelse med skilsmissen hvis ikke fordeling av eiendeler og eiendom tilsier det (Fikadu Asfaw Law Office 2011).

3.9 REGISTRERING AV DØDSFALL OG UTSTEDELSE AV DØDSATTEST

Det er ikke krav om at dødsfall registreres. Ved eventuell registrering er det vanligvis nærstående slektninger som bringer bevis fra sykehus, menighet, eller politi om at

personen er død, og det registreres av *kebelen* (tidligere leder av internasjonal organisasjon i Etiopia, e-post 5. april 2013). På landsbygda etterspørres sjelden attesting av død. Det finnes retningslinjer i Civil Code of Ethiopia 1960 for hvordan død skal registreres, men dette gjøres i liten grad, og hvis det gjøres er det primært i byene (U.S. Department of State u.å.).

Dødsattest utstedes av sykehus, politi eller *kebelen*. Attesten kan registreres ved Addis Ababa Government Acts and Civil Status Document Registration Office, eller ved tilsvarende kontorer på regionalt nivå (*killil*) eller på *kebele*-nivå.

Svært ofte kryssjekkes mottatt informasjon med begravellesbyråene. Etter et registrert dødsfall vil forsikringsselskaper, om nødvendig, ta kontakt med sykehus, politi eller *kebelen* og sjekke nødvendig informasjon (Addis Ababa Government Acts and Civil Status Document Registration Office, møte oktober 2009).

Dersom nødvendig dokumentasjon foreligger, utstedes dødsattesten av *kebelen*. Ifølge U.S. Department of State (u.å.) må følgende dokumentasjon forevises:

- Ved dødsfall ved sykehus, kreves utstedt melding om dødsfall fra sykehuset, og fra gravstedet.
- Ved dødsfall i hjemmet, kreves tre dokumenter for at *kebelen* kan utstede attesten: en *kebele*-attest som bekrefter dødsfallet, vitneattest fra tre vitner som erklærer vedkommende død, og vitneattest fra kirken eller annen religiøs institusjon hvor vedkommende skal gravlegges.

Den norske ambassaden i Etiopia har tidligere bekreftet opplysningene fra U.S. Department of State (Landinfo 2006).

4. KORRUPSJON

4.1 OMFANG AV KORRUPSJON

Korrupsjon og nepotisme er utbredt i offentlig sektor i Afrika (se blant annet Landinfo 2007, s. 56). Det er vanskelig å si noe sikkert om omfanget av falske dokumenter og forfalskning/manipulering av ekte dokumenter i Etiopia. Som nevnt har en av Landinfos kilder uttalt at det er ingenting vedrørende dokumenter og registreringer i Etiopia som det lar seg gjøre å gi eksakte svar på (e-post 22. juli 2011). Den samme kilden har hevdet at det forekommer at enkelte tjenestemenn i landet lar seg kjøpe.

Korrupsjonen synes derimot ikke å foregå i samme omfang som i mange andre afrikanske land (Landinfo 2006). Etiopia rangeres som nr. 113, sammen med blant annet Mali, Mosambik og Tanzania, av totalt 174 land, på Transparency Internationals korrupsjonsindeks. 19 av Afrikas 54 land rangeres som mindre korrupt enn Etiopia (Transparency International 2012).

Det er kjent at forfalskninger av dokumenter forekommer, og at det utstedes ekte dokumenter med falskt innhold. Dette kan gjelde alle typer dokumenter, som pass, ID-kort, fødsels-, vigsels- og skilsmisseattester. Det er nødvendig å understreke at en

ikke kan si noe sikkert om hvor utbredt denne type forfalskninger er (diplomatisk kilde i Etiopia, e-post 22. juli 2011).

En diplomatisk kilde i Etiopia (e-post 22. juli 2011) viser ellers til forekomst av falske og manipulerte dokumenter i tilknytning til følgende hendelser:

- Land med mange adopsjonssaker fra Etiopia har opplevd forfalskninger av dødsattester av foreldre til barn som skal adopteres.
- Forfalskning av attester i forbindelse med vigsel, for å skaffe etiopiske kvinner opphold i USA.

Ut fra Landinfos kjennskap til forholdene i Etiopia kan bekjenskaper trolig være like viktig for å oppnå ønskede fordeler, som å benytte seg av korrupsjon og bestikkelser (Landinfo 2006).

4.2 MANIPULERING AV DOKUMENTER

4.2.1 Pass

Etiopia utsteder i dag kun maskinlesbare pass.¹⁵ Disse passene er vanskeligere å manipulere enn de gamle passene etter at de er utstedt.

Det som imidlertid kan forekomme er:

- At søker legger frem falsk underlagsdokumentasjon og at dokumentasjonen aksepteres av passutstedende myndigheter
- At feil person, ut fra framlagt dokumentasjon, ber om pass.

Nevnte tilfeller gjelder ekte pass som inneholder falske opplysninger.

Fra tiden før introduksjon av maskinlesbare pass, kjenner en til at pass og andre offentlige dokumenter har vært manipulert. Forfalskninger av underskrifter, stempler og feilaktige opplysninger har skjedd (BFM 2010).

Feilaktige opplysninger i pass kan blant annet skyldes mangelfull fødselsregistrering. Det kan trolig også skyldes at passets data er basert på *kebele*-kort som inneholder feil opplysninger.

Det foreligger ingen sikre opplysninger om i hvilken grad det er mulig, mot bestikkelser av ansvarlige passutstedere, å få utstedt regulært pass med åpenbart falske opplysninger (Norges ambassade i Kenya, e-post 18. september 2008).

Som nevnt er det Department for Immigration and National Affairs i Addis Abeba som er ansvarlig for all utstedelse av maskinlesbare pass. Det har forekommet at Etiopias ambassade i Stockholm har gjort endringer av fødselsdato i håndfylte blå pass. Det har skjedd ved at dato endres og signatur og stempel påføres. Endringen skal ha skjedd som følge av ”feil oversettelse av kalender fra den etiopiske til den europeiske”. Som dokumentasjon for endring forelå vanligvis fødselsattest (Mekbib Mengesha, telefonsamtale 9. mars 2011). Om dette er en praksis som også har skjedd ved andre etiopiske ambassader, vites ikke. Dette regnes ikke som manipulering eller korrupsjon.

¹⁵ De gamle ikke-maskinlesbare passene fornyes imidlertid fram til 2015.

4.2.2 Kebele-kort

Kebele-kortet kan inneholde manipulert informasjon. Ifølge pålitelige kilder er det mulig, mot bestikkelser, å få utstedt *kebele*-kort med falske opplysninger om for eksempel fødselsår og navn (Norges ambassade i Kenya, e-post 18. juli 2008).

Det er vanligvis enkelt å få utstedt *kebele*-kort fra *kebelen* hvor en bor eller tilhører. Eksempelet i pkt. 3.5 viser at kortet kan skaffes uten store kostnader.

Landinfo kjenner til at det er mulig å få *kebele*-kort uten at etnisitet er innført i kortet. Gjennom avtaler med eller kjennskap til personer som arbeider ved *kebele*-kontorer, kan *kebele*-kortet utstedes uten at etnisitet er nevnt, eventuelt at annen informasjon innføres der etnisitet skulle vært nevnt (diplomatisk kilde, e-post 14. januar 2011).

Når flytting foretas fra en *kebele* til en annen, skal data fra tidligere *kebele* overføres ny *kebele*. anbefalingsbrevet (clearance letter), som tidligere *kebele* oversender ny *kebele*, skal være enkelt å forfalske (D-A-CH 2010). For å forebygge misbruk tar ny *kebele* kontakt med tidligere *kebele* for å dobbeltsjekke mottatte opplysninger.

4.2.3 Attester og verifisering

Vanligvis skal en attest eller et dokument utstedes på et bestemt skjema. Det skal fylles ut med enkeltrubrikker, ha stempler og underskrifter som dokumenterer at attesten er korrekt.

Da korrupsjon er utbredt i offentlig sektor i store deler av Afrika, vil det etter Landinfos oppfatning være viktigere å verifisere opplysningene dokumentet presenterer enn å undersøke om dokumentet oppfyller formalkrav til utstedelse.

5. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Addis Ababa City Government (2010, februar). *Overview of Addis Ababa's city solid waste management system*. [s.l.]:[s.n.]. Tilgjengelig fra http://www.un.org/esa/dsd/susdevtopics/sdt_pdfs/meetings2010/icm0310/2b-2_Tessema.pdf [lastet ned 12. desember 2011].
- BFM, dvs. Bundesamt für Migration (2010, 12. mai). *Focus Äthiopien. Dokument in Äthiopien*. Bern-Wabern: BFM.

Dokumentet er unntatt offentlighet, og er kun tilgjengelig via Landdatabasen. Sveitsiske myndigheters landinformasjonsenhet, BFM, redegjør i denne rapporten for forhold knyttet til utstedelse av offentlige dokumenter, som ID-kort.
- [Constitution] (1995). *Ethiopian Constitution*. Addis Abeba: The Federal Democratic Republic of Ethiopia. Tilgjengelig fra <http://www.selamta.net/Downloads/Ethiopian%20Constitution.htm> [lastet ned 23. august 2011]
- D-A-CH, dvs. Kooperation Asylwesen Deutschland-Österreich-Schweiz (2010, mai). *Bericht zur D-A-CH Fact Finding Mission Äthiopien/Somaliland 2010*. Nürnberg: Bundesamt für Migration und Flüchtlinge. Tilgjengelig fra <http://www.bfm.admin.ch/content/dam/data/migration/laenderinformationen/herkunftslanderinformationen/afrika/ber-ffm-ETH-SOM-d.pdf> [lastet ned 20. oktober 2011]
- [Directive] (2004, januar). *Directive Issued to Determine the Residence Status of Eritrean Nationals Residing in Ethiopia*. Addis Abeba: The Federal Democratic Republic of Ethiopia. Tilgjengelig fra <http://www.refworld.org/docid/48abd56c0.html> [lastet ned 10. august 2011]
- DISCS, dvs. Document Information System Civil Status (u.å.). *Civil Status Document*. Nederland: Immigratie- en Naturalisatiedienst.

Betalingsjeneste. Kun tilgjengelig via Landdatabasen.
- Ethiopia e-service Portal (u.å.). *Services under Addis Ababa Government Acts and Civil Status Document Registration Office*. Addis Abeba: Ethiopia e-service Portal. Tilgjengelig fra <http://www.eservices.gov.et/eserviceportaleth/GovernmentOrganizations/AddisAbabaCityAdministration/AddisAbabaGovernmentActsandCivilStatus.aspx> [lastet ned 2. mai 2013]
- Fikadu Asfaw Law Office (2011, 11. april). *Defacto Divorces and Legalizing Divorce in Court – Ethiopia*. Addis Abeba: Fikadu Asfaw Law Office. Tilgjengelig fra <http://www.hg.org/article.asp?id=21540> [lastet ned 30. august 2011]
- Helland, J. (2004, oktober). *Study of the impact of the work of Save the Children Norway in Ethiopia: building civil society*. Oslo: Norad. Tilgjengelig fra http://evalueringsportalen.no/evaluering/study-of-the-impact-of-the-work-of-save-the-children-norway-in-ethiopia-building-civil-society/Study_of_the_impact_of_the_work_of_Save_the_Children_Norway_in_Ethiopia_-_building_civil_society%5B1%5D.pdf/@@inline [lastet ned 20. oktober 2011]
- Etiopias ambassade i Sverige (u.å.). *Application kit for passport*. Stockholm: Embassy of the Federal Democratic republic of Ethiopia in Sweden. Tilgjengelig fra <http://www.ethemb.se/TEXT%20files/APPLICATION%20KIT%20FOR%20PASSPORT.pdf> [lastet ned 4. mars 2013]
- Emory University School of Law (u.å.). *Ethiopia, Federal Democratic Republic of Ethiopia*. Atlanta: Emory University. Tilgjengelig fra <http://www.law.emory.edu/ifl/legal/Ethiopia.htm> [lastet ned 26. mars 2013]

- HRW, dvs. Human Rights Watch (2003, 29. januar). *The Horn of Africa war*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/reports/2003/01/29/horn-africa-war> [lastet ned 20. oktober 2011]
- HRW (2005, 9. mai). *Suppressing dissent*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/en/node/11759/section/7> [lastet ned 20. oktober 2011]
- International Crisis Group (2008, 17. juni). *Beyond the fragile peace between Ethiopia and Eritrea: Averting new war*. Brussel: International Crisis Group. Tilgjengelig fra <http://www.crisisgroup.org/~media/Files/africa/horn-of-africa/ethiopia-eritrea/Beyond%20the%20Fragile%20Peace%20between%20Ethiopia%20and%20Eritrea%20Averting%20New%20War.pdf> [lastet ned 20. oktober 2011]
- International Crisis Group (2009, 4. september). *Ethiopia: Ethnic federalism and its discontents*. Brussel: International Crisis Group. Tilgjengelig fra <http://www.crisisgroup.org/~media/Files/africa/horn-of-africa/ethiopia-eritrea/Ethiopia%20Ethnic%20Federalism%20and%20Its%20Discontents.pdf> [lastet ned 20. oktober 2011]
- International Crisis Group (2010, 21. september). *Eritrea: The siege state*. Brussel: International Crisis Group. Tilgjengelig fra <http://www.crisisgroup.org/~media/Files/africa/horn-of-africa/ethiopia-eritrea/163%20Eritrea%20The%20Siege%20State.pdf> [lastet ned 20. oktober 2011]
- Kifle, E. (2007, 7. juni). Three elections that changed my life - Election 1. *Ethiopia Media Roundup*. Tilgjengelig fra <http://addisnegeronline.com/2010/06/three-elections-that-changed-my-life-election-1/> [lastet ned 18. november 2011]
- Landinfo (2006, 28. juli). *Dødsattest*. Oslo: Landinfo.
Rapporten er ikke lenger tilgjengelig på internett. Tilgjengelig i Landdatabasen.
- Landinfo (2007, juli). *Afrika sør for Sahara – om dokumenter og offentlig forvaltning*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/607/1/607_1.pdf [lastet ned 8. juni 2011]
- Landinfo (2008, 14. november) *Passutstedelse*. Oslo: Landinfo.
Rapporten er ikke lenger tilgjengelig på internett. Tilgjengelig i Landdatabasen.
- Landinfo (2009, 22. desember). *Etiopia: Statsborgerskap og oppholdstillatelse for eritreere og etiopiere med eritreisk bakgrunn*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/1150/1/1150_1.pdf [lastet ned 23. juni 2011]
- Landinfo (2011, 2. februar). *Etiopia: Kvinner*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/1532/1/1532_1.pdf [lastet ned 24. august 2011]
- Landinfo (2012, 12. desember). *Etiopia: Passutstedelse ved ambassaden i Stockholm*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://landinfo.no/asset/2227/1/2227_1.pdf [lastet ned 13. mars 2013]
- Lefort, R. (2007). Powers – mengist – and peasants in rural Ethiopia: the May 2005 election. *Journal of Modern African Studies* 45(2), 253-273. Tilgjengelig fra <http://journals.cambridge.org/action/displayFulltext?type=1&fid=1012516&jid=MOA&volumeId=45&issueId=02&aid=1012512&bodyId=&membershipNumber=&societyETOCSession=> [lastet ned 26. oktober 2011]
- Library of Congress (1991). *A Country Study: Ethiopia. Regional Administration*. Washington D.C.: Library of Congress. Tilgjengelig fra <http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/ettoc.html> [lastet ned 1. juni 2011]
- LIFOS, dvs. Migrationsverkets retts- og landinformation (2008, 12. desember). *Kebele ID-kort*. Norrköping: LIFOS. Tilgjengelig fra <http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=19928> [lastet ned 20. september 2011]

- Migration Review Tribunal (2009, 4. mai). *Ethiopia: 1. Please provide information concerning registration of births and deaths - procedures, general requirements. 2. Please provide information about the requirements or procedure for burials. Is a burial permit required for a person can be buried in a cemetery?* Canberra: Migration Review Tribunal. Tilgjengelig fra <http://www.refworld.org/docid/4f3f92d42.html> [lastet ned 3. mars 2013]
- Migration Review Tribunal (2009, 29. juli). *Ethiopia: 1. What information is available on whether death certificates would have been issued at this time in rural areas of Ethiopia? 2. What information is available on traditional Oromo burials in rural areas in Ethiopia? Are there burial practices specific to Muslim Oromo? 3. What information is available with regard to the question of whether supporters of the Oromo Liberation Front were disappearing, or being murdered, during the period 1993/4?* Canberra: Migration Review Tribunal. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4f3f94642.html> [lastet ned 26. mars 2013]
- Negash, T. & Tronvoll, K. (2000). *Brothers at war. Making sense of the Eritrean-Ethiopian war.* Oxford/Athens, OH: James Currey/Ohio University Press.
- [Proclamation on Ethiopian Nationality] (2003, desember). *Proclamation on Ethiopian Nationality No 378/2003.* Addis Abeba: The Federal Democratic Republic of Ethiopia. Tilgjengelig fra <http://chilot.wordpress.com/2011/08/08/ethiopian-nationality-law-proclamation-no-3782003/> [lastet ned 21. november 2011]
- [Revised Family Code] (2000). *The Revised Family Code Proclamation No. 213/2000.* Addis Abeba: The Federal Democratic Republic of Ethiopia. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/4c0ccc052.pdf> [lastet ned 20. oktober 2011]
- SIDA, dvs. Styrelsen för internationellt utvecklingsamarbete (2003, mars). *Structures and relations of power. Background documents country strategy 2003-2007.* Stockholm: SIDA. Tilgjengelig fra <http://www.addisvoice.com/wp-content/uploads/2010/03/Structure-of-power.pdf> [lastet ned 21. november 2011]
- Southwick, K. (2009, 24 mai). *Ethiopia – Eritrea. Statelessness and state succession.* [s.l.]: Media Monitors Network. Tilgjengelig fra <http://usa.mediamonitors.net/content/view/full/62625> [lastet ned 22. juni 2011]
- Statoids (2008, 15. mars). *Zones of Ethiopia.* [s.l.]: Statoids. Tilgjengelig fra <http://www.statoids.com/yet.html> [lastet ned 4. mars 2013]
- Tilson, D. & Larson, U. (2000, 8. september). Divorce in Ethiopia: the impact of early marriage and childlessness. *Journal of Biosocial Science* 32, 355-372.
- Transparency International (2012). *2012 Corruption Perceptions Index.* Berlin: Transparency International. Tilgjengelig fra <http://cpi.transparency.org/cpi2012/results/> [lastet ned 4. mars 2013]
- UN CEDAW, dvs. UN Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (2004, 17. februar). *Committee on the Elimination of Discrimination against Women, Thirtieth session.* New York: UN CEDAW. Tilgjengelig fra http://www.iwraw-ap.org/resources/pdf/SummaryRec_Ethiopia2.pdf. [lastet ned 30. august 2011]
- University of Pennsylvania (2010). *Historical outline.* Philadelphia: University of Pennsylvania. Tilgjengelig fra http://www.africa.upenn.edu/Country_Specific/erit_outline.html [lastet ned 24. august 2011]
- U.S. Department of State (u.å.). *Ethiopia reciprocity schedule. Documents.* Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra http://travel.state.gov/visa/fees/fees_5455.html?cid=9170 [lastet ned 20. oktober 2011]
- U.S. Department of State (2011, 8. april). *2010 Country Reports on Human Rights Practices – Ethiopia.* Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2010/af/154346.htm> [lastet ned 30. august 2011]
- Wikigender. *Gender equality in Ethiopia* (sist endret 14. desember 2010). Tilgjengelig fra http://www.wikigender.org/index.php/Gender_Equality_in_Ethiopia [lastet ned 26. august 2011]

- Young, J. (1996). Ethnicity and power in Ethiopia. *Review of African Political Economy No. 70: 531-542*, s. 539

Muntlige kilder

- Addis Ababa Government Acts and Civil Status Document Registration Office, ved Ato Yidnekachew Sime, Head of Documentation Section. Møte oktober 2009.
- Bjerkli, C.L, PhD-kandidat i Samfunnsgeografi. Geografisk Institutt, NTNU, e-post 15. juni 2010.
- Diplomatsk kilde i Etiopia. E-post 22. august 2006, 21. mai og 16. november 2010, 14. januar og 22. juli 2011, 15. januar 2013.
- Ethiopia Women Lawyers Association (EWLA), ved Zenaye Tadesse, Executive Directress. Møte i Addis Abeba 21. oktober 2009.
- Etiopias ambassade i Sverige, ved visekonsul Mekbib Mengesha. Telefonsamtaler 9. mars og 25. oktober 2011.
- IOM, dvs. International Organization for Migration (2011). E-post 24. november 2011.
- Norges ambassade i Kenya, ved førstesekretær Dag Petterson, e-poster 18. september 2008, 11. februar 2009, 3. mars 2009 og 6. mars 2009.
- Representant for en internasjonal organisasjon, 24. september 2010.
- Tidligere leder av internasjonal organisasjon i Etiopia. E-post 5. april og 8 april 2013.